

УНИЈА

 UNHCR
The UN Refugee Agency

ИНФО

www.unijakm.org

Број 79.

Год. VIII

Београд

2011.

Бесплатан примерак

ISSN 1820-3531

Издавање овој Билтена омогућило је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

**РАСЕЉЕНИ НА ВАСКРС
НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ (стр. 25.)**

**ОБЕЛЕЖЕН СВЕТСКИ
ДАН РОМА (стр. 11.)**

“ИДИ-ВИДИ” ПОСЕТА ПОТКАЉАЈИ ЧВРСТА ОБЕЋАЊА

Призренци су и овога месеца, имали прилику да посеће свој жрад и обићу своје домове како би се ујознали са стањем истих, уверили локалне власти у чврстину жеље за повраћком ради изналажења могућности за реконструкцију.

стр. 6.

СЛАЂАНА ЛАЗИЋ, ОПШТИНА КОСОВО ПОЉЕ

БОЉЕ ЈЕ НЕГО РАНИЈЕ

Када је повраћац у ишћању, проценуално се најмање враћило представника српске заједнице, док је највећи повраћац забележен код Рома и Ашкалија. Током 2010. године враћило се преко 200 расељених лица, већином РАЕ и сви они смешћени су у Косову Пољу.

стр. 8.

ШИРОМ СРБИЈЕ 8. АПРИЛА

ОБЕЛЕЖЕН ДАН РОМА

Поводом овог дана у Дому Народне Скупшћине Србије, одржан је скуп “Анализа постојеће стања у сировођењу Сћрашћеије за унапређење положеја Рома и имћлементћације Декаде Рома”.

стр. 11.

РАДОЈИЦА ТОМИЋ МИНИСТАР ЗА ПОВРАТАК ПОДРЖАТИ ПОВРАТАК МЉАДИХ

У разћвору за УНИЈА ИНФО, новоименовани министар за заједнице и повраћац, истакао је да је његова визија да враћа породице, а не да прави куће у које се нико неће усељити.

стр. 14.

ПРВИ СЕКРЕТАР БРИТАНСКЕ АМБАСАДЕ У КОЛЕКТИВНИМ ЦЕНТРИМА

ЗАЈЕДНО РЕШАВАТИ ПРОБЛЕМЕ

Брејтвеејт је посећио колективни центар у Крћачи и неформалне колективне центре у Калућерици и Реснику. У непосредном разћвору сћановници ових насеља изнели су своје сћавове везане за њихову иншћтрацију у локалну средину и укључење у нормалне друшћвене шокове.

стр. 17.

ПОРОДИЦА ИВКОВИЋ СЕ ПОТРУДИЛА И УСПЕЛА ДА НАПРАВИ НЕШТО МАЉО, АЛИ СВОЈЕ

Средином 2001. године Ивковићи налазе ново ушћишће у Меровини, где су кућили плац на коме се налазила мала кућа од блаћа. Данас имају много више...

стр. 22.

ПОМОЋ ПРИ САМОЗАПОШЉАВАЊУ ИРЛ У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ ОДОБРЕНА СРЕДСТВА

Расељеним лицима са подручја ошћине Смедеревска Паланка у 2011. години је омоћућено да се пријаве за доделу граћевинског мащеријала, за пројекће економске помоћи у циљу зашћињања сойсћвеног бизниса, као и за оне везане за пољопривредну производњу.

стр. 23.

МАРИНА КРЕМОНЕЗЕ, РЕГИОНАЛНИ КООРДИНАТОР ДАНСКОГ САВЕТА ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ (ДСИ)

НАСТАВЉАМО СА ПРОЈЕКТИМА

Током пројекта ДСИ ће спровести информативну кампању која ће обезбедити поуздане и ажуриране информације интерно расељеним лицима о процесу повратка, као и о расположивој помоћи при повратку и реинтеграцији. Пружиће и административно-правну подршку потенцијалним повратницима при релокацији. Кроз пројекат је предвиђено упућивање 125 породица заинтересованих за повратак према агенцијама/институцијама које пружају помоћ у виду реконструкције кућа. Повратничке породице могу бити подржане у процесу реинтеграције и одрживог повратка у виду транспорта при повратку, усклађеним повратничким пакетима, стручним усавршавањем и доховним активностима. Сваки од ових видова подршке корак је напред ка примереним условима живота у жељеној средини.

ИСПУЊЕНА МИСИЈА

❖ *Можеће ли, након најаве нових пројеката, да се, у крајњим циљима, осврнеће на мисију Данског савета за избеглице у Србији?*

Дански савет за избеглице (ДСИ) испуњава своју мисију обезбеђујући директну помоћ становништву у конфликтом и кризом захваћеним земљама, тј. избеглицима, интерно расељеним лицима (ИРЛ) и социјално угроженом домицилном становништву, на основу хуманитарних принципа и Декларације људских права. ДСИ се залаже за обезбеђивање “трајних решења” којима се ситуација избеглица и интерно расељених лица

“У фебруару ове године, ДСИ је почео са спровођењем пројекта “Подршка одрживом повратку” који финансира ЕУ посредством Делегације ЕУ у Србији, а кофинансира УНХСР. ДСИ ће спроводити читав низ, како информативних активности, тако и активности које ће помоћи ИРЛ и избеглицима у тражењу и остваривању одрживог повратка. Наши партнери на овим пројектима су НВО “Божур” и “Свети Сис” и они ће дати велики допринос током реализације овог пројекта. Пројекат се спроводи у блиској сарадњи са Министарством за Косово и Метохију, а такође ће се сарађивати и са Комесаријатом за избеглице Републике Србије. Кроз пројекат ће бити подржана ИРЛ, ИРЛ расељена унутар територије КиМ, као и одређен број избеглица из Хрватске и БиХ”, каже Марина Кремонезе за УНИЈА ИНФО.

може решити на задовољавајући начин. На тај начин се кризом захваћеној популацији омогућава да живе и раде у нормалним животним условима. У спровођењу активности ДСИ блиско сарађује са Комесаријатом за избеглице Републике Србије, Министарством за Косово и Метохију, са другим релевантним министарствима као и са општинама на територији Србије.

❖ *Знамо да је рад ДСИ везан за повратак и информисање расељених почео још 2002. године. Како, у једном ширем смислу, оцењујете те активности?*

ДСИ већ дужи низ година спроводи активности које су везане за адекватно информисање ИРЛ како би они били у могућности да донесу одлуку о својим трајним решењима, као и активности које подржавају сам повратак ИРЛ. До сада је ДСИ имао много пројеката и организовао различите активности кроз које је велики број ИРЛ био директно потпомогнут да оствари нека од својих права, а које су од стране ИРЛ оцењене као неопходне и од велике користи за ИРЛ. У том смислу, можемо рећи да активности Данског савета за избеглице доприносе решавању проблема популације ИРЛ у Србији.

ЗАДОВОЉСТВО ПОСТИГНУТИМ

❖ *За нама је још једна година рада ДСИ. Да ли сте задовољни резултатима пројеката реализованих у 2010. години?*

ДСИ је током 2010. године остварио већину пројектом планираних резултата чије остваривање зависи директно од ДСИ и свесрдно се трудио да добрим планирањем и координацијом оствари и планиране резултате на чије су остваривање имали утицај и други актери укључени у процес повратка. Потребне избеглица и интерно расељених лица су још увек велике и неопходно је залагање свих релевантних актера како би се изашло у сусрет решавању проблематике ИРЛ и избеглица.

❖ Неке од активности у централној Србији и Црној Гори, спроводе се већ годинама. Једна од њих је и рад Инфо центара. Која је њихова улога и где се они налазе?

Инфо центри ДСИ на територији Србије тренутно су активни у Београду, Крагујевцу и у Краљеву. Такође је активан и инфо центар који се налази у Смедеревској

Марина Кремонезе са расељеним лицима

Паланци, и који веома посвећено води удружење ИРЛ Божур. Рад инфо центара је врло битан за постојање ДСИ, јер они представљају језгро наших активности. Улога наших инфо центара и службеника за информисање је да ИРЛ пруже ажуриране и релевантне информације о ситуацији на КиМ, местима њиховог порекла и самој општини, пројектима и активностима ДСИ, активностима релевантних организација и институција које раде са ИРЛ, могућностима за повратак, као и коју врсту помоћи ИРЛ могу очекивати током и после повратка на КиМ. Службеници за информисање пружају неопходне информације и ИРЛ који се налазе и у колективним центрима и приватном смештају.

ПОСЕТЕ И ОРГ И ДАЉЕ АКТУЕЛНЕ

❖ И даље су актуелне “иди-види” и “иди - информиси” посетe. Чини се да је њихов број у последње време смањен, иако заинтересованих лица за овакав вид информисања има веома много.

ДСИ је, захваљујући фондовима ЕУ и UNHCR-а, у могућности да и у наредном периоду, са својим партнерима, настави са реализацијом “иди-види” посета и

“иди-информиши” посета како би омогућио ИРЛ да се из прве руке информису о ситуацији на терену и могућностима за повратак. Број “иди-види” посета јесте нешто мањи у односу на раније године, док је број “иди-информиши” посета у последњих неколико година повећан. Још увек велики број ИРЛ није био у прилици да посети своје место порекла на КиМ, али ми ћемо се и даље трудити да кроз расположиве фондове омогућимо да што већи број ИРЛ дође до релевантних информација, сазна више и приближи се решењу своје ситуације.

❖ Сличан је случај и са Ојштинским радним зрупама (ОРГ). Видљиво је да је број ових састанака много мањи него раније. Знамо да највећу препреку представљају средства. Да ли су само она проблем, и ако јесу, да ли се могу наћи додатни извори финансирања?

Број састанака ОРГ као и учешће ИРЛ на њима се, нажалост, из године у годину смањује. Међутим, не можемо рећи да су извори финансирања примарни проблем, већ је то смањен број заказаних и одржаних састанака ОРГ од стране општинских структура на Косову и Метохији. Састанци ОРГ за ИРЛ представљају веома битан форум на којима ИРЛ могу изразити своје потребе и потребе ИРЛ које они представљају, као и да се заузму за остваривање њиховог повратка. Смањењем броја одржаних састанака смањују се и могућности ИРЛ да се директно информису о могућностима за повратак као и да лобирају за њега.

❖ Дански савет је доста радио на информисању и оснаживању ИРЛ и њихових представника кроз разне видове семинара, радионица и других облика деловања, како би ИРЛ добили што више информација о дешавањима на Косову. У последње време таквих акција је све мање.

КОНТАКТИ

За шире информације у вези програма и пројеката Данског савета за избеглице можете се обратити Данском савету:

**Београд, Синђелићева 18,
тел. 011 344 35 74, 011 3086 688**

**Краљево, Цара Душана 33
тел. 036 235 225**

**Крагујевац:
тел. 034 335 653**

и удружењима расељених:

**Београд, „Св. Спас“, Балканска 23
тел. 011 2686 161**

**Смедеревска Паланка, „Божур“, Француска 20
тел. 026 313 893**

ПРУЖАЊЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

ДСИ је прошеклих година имао одређене пројекте везане за пружање правне помоћи ИРЛ око решавања имовинских питања на Косову. Какви су резултати постигнути и да ли такав вид помоћи представници Ваше организације још увек пружају?

„ДСИ већ трећу годину спроводи пројекат бесплатне правне помоћи и подршке повратку за ИРЛ и избеглице финансиран од стране Европске уније посредством Делегације Европске уније у Републици Србији, у блиској сарадњи са Комесаријатом за избеглице Републике Србије. Бесплатна правна помоћ обухвата правно саветовање, прибављање потребне документације, писање поднесака као и могућност заступања на КиМ. Правна помоћ се пружа у домену имовинских односа укључујући питање приватизације, пензија и статусног права, као и упис РАЕ популације у матичне евиденције. За око 1000 случајева ИРЛ са Косова и Метохије пружен је највиши степен правне помоћи у смислу заступања пред институцијама на КиМ надлежним за њихова имовинско-правна питања. Поред пружања помоћи у најкомплекснијим правним питањима, ДСИ пружа помоћ у прибављању документације ИРЛ са територије КиМ и измештених матичних служби на територији централне Србије као и избеглим лицима из Хрватске и Босне и Херцеговине. У протеклих годину дана, из Хрватске је прибављено преко 1500 докумената, из БиХ је прибављено преко 400 докумената за избегла лица, док је за ИРЛ прибављено око 900 докумената. Више информација можете добити на сајту пројекта www.drc.legal.org.rs“, каже Марина Кременезе.

ДСИ ће, захваљујући фондовима ЕУ у наредне две године, бити у могућности да се поново фокусира на поменуте активности. Пројектом “Подршка одрживом повратку” предвиђена је организација три радионице и два округла стола на којима ће ИРЛ бити у прилици да заједно са представницима релевантних организација и институција дискутују о питањима везаним за процес повратка.

ДОБРА САРАДЊА

❖ Једна од бићних стјавки, да би се све наведено реализовало, је добра сарадња ДСИ Србије и ДСИ Косово. Ви имате и конкретна искуства у томе. Како оцењујете ту сарадњу?

ДСИ Србија и Косово сарађују дуги низ година кроз читав низ комплементарних активности које спровode у синергији са свим пројектима који се финансирају од стране разних донатора у региону. Сарадња је веома успешна што се може видети кроз велики број успешно реализованих активности и пројеката као и кроз задовољство и поверење наших корисника.

❖ Какву сарадњу ДСИ има са властима у Србији и на Косову?

ДСИ је током свог присуства у региону и дугогодишњим спровођењем великог броја пројеката, које имају за циљ решавање проблематике ИРЛ, остварио добру и успешну сарадњу са представницима власти у региону.

❖ Које активности ДСИ тренутно спроводи на Косову?

ДСИ Косово реализује активности које омогућавају ИРЛ да приступе информацијама које се тичу ситуације на КиМ кроз пројекте који се спровode уз блиску координацију са другим канцеларијама ДСИ у региону. Ове активности доприносе да ИРЛ могу донети информисану одлуку да ли да се врате на Косово или не. ДСИ такође имплементира пројекте повратка мањина и пројекте стабилизације на Косову са оствареним везама у Македонији, Црној Гори и Србији и са фондовима амбасаде Велике Британије, Министарства за заједнице и повратак и Европске уније. ДСИ, такође, тренутно, имплементира пројекат интеграције избеглих лица уз подршку UNHCR-а и иницијативу за стабилизацију -интеграцију РАЕ заједнице у Митровици са фондовима SIDA.

❖ Колико сће дуго на овим просторима и како оцењујете тренутну ситуацију на терену. До када би, по Вашем мишљењу, ДСИ требало да настави са својим активностима?

ДСИ је присутан у Србији од 1994. године и заједно са властима Републике Србије, посебно са Комесаријатом за избеглице, Министарством за Косово и Метохију и Министарством за рад и социјална питања, као и са UNHCR-ом, ЕУ и другим релевантним организацијама се труди да пружи потребну помоћ угроженим избеглим и интерно расељеним лицима како би побољшали услове живота и остварили трајна решења. Остварило се пуно, али су потребе још увек велике и ми ћемо се и даље трудити да пружимо бољу будућност људима у потреби.

Приредила: Екипа Унија ИНФО

“ИДИ-ВИДИ” ПОСЕТА ПОТКАЉАЈИ, НАЈУЖЕМ ЈЕЗГРУ ПРИЗРЕНА

ЧВРСТА ОБЕЋАЊА

Захваљујући пројекту Данског Савета за избеглице (ДСИ), финансираном средствима Европске уније (ЕУ), посредством Делегације европске уније у Републици Србији и средствима Високог комесаријата Уједињених нација за избеглице (UNHCR), Призренци су и овога месеца, имали прилику да посете свој град и обиђу своје домове како би се ујознали са стањем истих, уверили локалне власти у чврстину жеље за повратком ради изналажења могућности за реконструкцију.

Припремни састанак одржан у просторијама удружења “Свети Спас” имплементног партнера ДСИ-а, показао је да је још увек велики број становника Поткаљаје заинтересован за повратак и наставак живота у свом дому. Ово интересовање је додатно ојачано након почетка градње кућа у насељу Потокмахала, подножју Поткаљаје.

ПРИЈЕМ У МИНИСТАРСТВУ

На захтев **Доминика Хајдна Брејтвејта**, првог секретара амбасаде Велике Британије у Београду, група од 17 ИРЛ је, у проласку кроз Приштину, свратила у Министарство за заједнице и повратак, где су им се, поред Брејтвејта, обратили **Ивица Танасијевић**, саветник за заједнице, **Милена Радончевић**, саветник за повратак и **Ева Кицлер**, сви из Министарства за заједнице и повратак. Представници Министарства и британске амбасаде су изразили спремност за подршку процесу повратка расељених у Поткаљају. Доминик Брејтвејт није крио своје задовољство што у групи расељених види десетак млађих особа од 20-30 година. Испред ИРЛ, скупу се обратио **Трајко Шемић** упознавши присутне са јасним намерама расељених да се безусловно врате у обновљене куће у Поткаљаји.

Охрабрени интересовањем за подршку повратку у Поткаљају, Призренци су наставили пут и у вечерњим

Састанак пред ићи у удружењу „Свети Спас“

часовима стигли у свој град. Након смештаја у хотелу у центру града, расељени су преостало време искористили за шетњу по граду и сусрет са комшијама. Као и много пута до сада, и ова посета је реализована према унапред утврђеном плану, уз свесрдну подршку свих актера који су укључени у овај процес, представника локалне власти, UNHCR-а, ОЕБС-а, ДСИ-а и других.

Расељени у разговору са министром Томићем

У ПОТОКМАХАЛИ

У плану обиласка су на самом почетку биле куће у Потокмахали које се приводе крају. Учесници посете нису крили задовољство квалитетом и изгледом кућа. Своје задовољство нису крили ни власници кућа, повратници, који су дочекали учеснике “иди-види” посете.

Након тога, расељени су обишли своје куће. Посету кућама у Поткаљаји пратио је и **Радојица Томић**, министар Министарства за заједнице и повратак, са својим сарадницима и **Орханом Лопаром**, потпредседником

Расељени у Министарству за заједнице и повратак

ПРИЗРЕНУ

Кућа Драгана Стефановића, пре неколико месеци, непосредно по поchetку изградње и пре неколико дана

СО Призрен. Министар Томић и потпредседник Лопар су се обратили расељенима и исказали интересовање за подршку повратку. Учесници посете, **Звонко Тасић**, **Бисерка Трифуновић** и Трајко Шемић су приликом обиласка својих кућа упознали званичнике о својим намерама за повратак уколико се створе услови за одржив и нормалан боравак у обновљеним кућама.

У ЗГРАДИ ОПШТИНЕ

У општини Призрен, учеснике посете су поздравили **Игбалка Фазлија Рама**, координатор за повратак и Орхан Лопар, потпредседник општине задужен за заједнице, информисујући укратко ИРЛ о стању у општини и могућностима за повратак. Потпредседник општине позвао је расељене да се што скорије врате и остану. Указао је на текући пројекат ДСИ-а у изградњи кућа у Пантелији што може указати расељенима да се најзад кренуло са реконструкцијом кућа у самом граду и поновио обећање министра Томића да ће подржати и изградњу кућа у Поткаљаји. **Искендер Новобрдалија**, регионални саветник Министарства за заједнице и повратак, је изразио задовољство што међу учесницима “иди-види” посете има много младих људи и наду да ће у наредном периоду бити више озбиљних и стварних повратника који ће живети у својим новоизграђеним кућама.

Трајко Шемић је изјавио да је до сада увек био песимиста, али да је након обиласка новоизграђених кућа у Пантелији и интересовања представника британске амбасаде и Министарства за повратак, најзад и он постао оптимиста када је у питању подршка повратку.

БЕЗ ПОЛИЦИЈСКЕ ПРАТЊЕ

Агим Пирку, представник UNHCR-а, је присутне упознао да приликом посете није било асистенције припадника полиције, на основу чега расељени могу закључити да је безбедносна ситуација повољна и да су се створили услови за повратак. Изразио је задовољство што међу учесницима види велики број младих људи. Орхан Лопар је замолио да захтеве за градњу не подносе они који не намеравају да живе у новоизграђеним кућама, већ само они који су озбиљни повратници, ис-

тичући да општина Призрен генерално има проблема са пљачкама и да се не може гарантовати безбедност празних кућа, већ да своју имовину од пљачкаша морају чувати власници, својим присуством, наводећи да пљачкаши не дирају имовину у којој се налазе власници. **Дејан Шемић**, расељено лице, је рекао да је први пут од 1999. у Призрену и да се напokon и сам уверио у стварно стање, када је безбедност у питању. Рекао је да није веровао да тако слободно може да се шета по граду и нормално обављају сви послови (трговина, прибављање докумената и других ствари). Презадовољан је посетом и нада се да ће му се обезбедити кров над главом како би могао да се врати и настави да живи у Призрену.

Шадрваном као некад...

Расељени су посебно изразили задовољство што су преноћили у Призрену чиме су створени услови за више контаката са комшијама и осталим актерима који могу утицати на помоћ у скоријем одрживом повратку.

Опраштајући се од челника општине, учесници посете су изнели своје наде да ће се веома брзо наћи у Призрену на позив Данског савета као корисници новог пројекта повратка и да ће у наредним месецима отпочети изградња њихових дома у Поткаљаји.

Текст: **Златко Маврић**, Фотографије: **Горан Томић**

СЛАЂАНА ЛАЗИЋ, РУКОВОДИЛАЦ КАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА ЗАЈЕДНИЦЕ И ПОВРАТАК У ОПШТИНИ КОСОВО ПОЉЕ

“Општина Косово Поље, према проценама пре пописа, имала је око 33 хиљаде становника албанске и пет хиљада житеља осталих заједница. Од тог броја, због децентрализације и стварања општине Грачаница, преко две хиљаде Срба, са два највећа села Уљаре и Бајтусе, пришло је наведеној општини. Око 150 преосталих Срба живи у самом граду, између 500 и 600 њих у селу Кузмин, док је у Бресју остало нешто мање од стоишњак Срба. Када је повратак у питању, процену ално се најмање вратило представника ове заједнице, док је највећи повратак забележен код Рома и Ашкалија. Током 2010. године вратило се преко 200 расељених лица, већином РАЕ и сви они смештени су у Косову Пољу”, ујознала нас је Слађана Лазич са неким основним подацима везаним за активност њене канцеларије.

БОЉЕ ЈЕ НЕГО РАНИЈЕ

Канцеларију за заједнице основао је UNMIK 2001. године, а преносом осталих надлежности на локалну администрацију и ова институција већ две године ради искључиво под ингеренцијама општине Косово Поље.

ПРОЦЕДУРЕ И КРИТЕРИЈУМИ

Тренутно је у склопу канцеларије запослено пет радника, троје српске, а по једно лице ашкалијске, односно ромске националности. Од самог почетка рада, Канцеларија је имала добру комуникацију и сарадњу са општинском власти и тај континуитет је и до данас настављен, истиче Слађана Лазич, додајући да и у осталим дирекцијама општинске управе запослено је преко 20 радника осталих заједница, што сматра добрим примером и за друге средине.

Основни разлог нашег доласка у посету општини Косово Поље било је питање повратка расељених, међутим шефица канцеларије за заједнице није задовољна како тај процес тече.

“Свуда на Косову, па и у нашој општини процес повратка случајно или намерно је отежан разним процедурама. Прве препреке налазиле су се у различитим тумачењима критеријума приручника за повратак, затим су на самом почетку повратка невладине органи-

зације, спроводећи усвојене концепт документе, зацртале тако оштре критеријуме поштујући их толико стриктно, да је само мали број расељених испуњавао услове за повратак. Међутим, касније мануални приручник за повратак је модификован и постајао је мало приближнији повратницима, мада не у толикој мери да бисмо могли да кажемо да смо задовољни са повратком”, каже Лазичка.

ДОБРЕВО КАО ПРИМЕР

Навешћу само један пример. Повратак у Добрево радили смо заиста интензивно. Расељени су долазили на радну групу, направљен је концепт документ, у више наврата требало је почети са његовом реализацијом, ипак тај повратак се још увек није десио, наводи Лазичка, додајући да тренутно од 65 пријављених породица само њих 10 испуњавају све услове и требало би коначно да се врате.

Што се тиче општинске организације и структуре то је одрађено апсолутно све. UNHCR је дао своје позитивно мишљење, тако да очекујемо само од Министарства за заједнице и повратак да одобри та средства и да најзад кренемо са повратком у Добрево, истиче Слађана Лазич.

ОД РЕГИСТРАЦИЈЕ ДО КУЋЕ

“Канцеларија за заједнице је, на пример, породицу Стојковић, као први корак регистровала као повратничку и ставила их на приоритетну листу, а затим је разматран њихов случај на ОРГ за повратак. Сва наведена документа прослеђена су Министарству за заједнице и повратак и приступило се реализацији изградње куће, Онда су они на основу њихових протокола направили план рада и дошло је до овог резултата, који имамо сада, да седимо у њиховој кући”, истакла је Слађана Лазић, једна од најзаслужнијих да би прича породице Стојковић, бар када је изградња куће у питању, имала срећан крај.

“Током 2010. године је било више програма за повратак, које су радиле невладине организације. АСБ је у нашој општини направио пет кућа за исто толико породица са укупно 28 чланова. Пројектом RRK I било је укључено 15 породица, а према пројекту RRK II вратило се 60 расељених лица. Министарство за заједнице и повратак у сарадњи са другим организацијама вратило је 18 породица са укупно 105 чланова. То су углавном породице из заједница Ашкалија и Рома и они су насељени у самом Косову Пољу. У овом периоду враћено је и пет породица српске националности у Кузмин и Бресје”, закључује Слађана Лазић.

ЗА САДА БЕЗ ПЛАНОВА

Одређени планови за повратак у 2011. години још увек не постоје. По речима наше саговорнице, највећи разлог томе је избор нових косовских институција и почетак рада Министарства за заједнице и повратак. Нада се да ће процедуре бити поједностављене, да ће на време бити донета Стратегија за повратак, као и почетак изградње кућа, како се људи не би усељавали у зиму. Проблем су и донатори који читав процес мало успоравају. Прво због избора корисника, односно већ поменутих строгих и стриктних критеријума, затим начина финансирања, пребацивања пара са једне буџетске основе од донатора на буџет општине. Проблем је и сва она пратећа документација. Тај део чини се на-

Косово Поље, враћили се углавном РАЕ

јвише успорава почетак изградње, износи проблеме повратка наша саговорница, додајући да се у последње време заговара индивидуални повратак, зато што су колективни повратци већ прошла ствар.

Сарадњу са Министарством за заједнице и повратак Косово оцењује коректном. Међусобно се размењују подаци у вези повратка, а заједно са њима обилазимо оне људе који су се већ вратили.

Током повратка постоје одређене фазе. Она када почиње реконструкција кућа, затим када се врши примопредаја. Потом следи добијање најосновнијег намештаја, до момента када се повратницима дају одређена средства углавном од две хиљаде евра, како бисмо их економски оснажили и бар на почетку им омогућили да нешто раде. То зависи од сваке породице појединачно. Ми у свакој од наведених фаза будемо присутни на терену и покушавамо да се свим људима изађе у сусрет како би били задовољнији, прецизира Слађана, позивајући нас да заједно са њом посетимо две повратничке породице Стојковиће у Кузмину и Величковиће у Бресју.

ИСТО КАО И МИ

Да би се људи вратили, поготово они са децом потребно им је омогућити одређене услове. Пре свих здравствену и социјалну заштиту, као и могућност школовања. На ову констатацију наша саговорница има оригиналан одговор.

“Све наведене институције повратници могу да користе једнако као и српска и друге заједнице које нису напуштале овај простор. Ништа ново, само треба да се прилагоде условима живота и рада онаквим какве имамо ми који нисмо одлазили одавде. Ја сам са својом породицом и својом децом овде све време и у ништа другачијим условима они не би живели, него ми. Ништа посебно и ништа друго не може ни да им се обећа, јер то друго не постоји”, истиче Слађана, наводећи да се на терену фактички ништа није променило ни након нове административне поделе. Школе су остале на истим локацијама, домови здравља такође, приступ јавним службама је исти као и до сада, тако да је у суштини све остало непромењено, осим што су сада ипак много бољи услови него на пример 2000. или 2004. године, када је село Бресје било у изузетно тешкој ситуацији.

НЕ ЖАЛИМО ШТО СМО СЕ ВРАТИЛИ

По већ ранијем договору, са Слађаном Лазић, упутили смо се у етнички чисто српско село Кузмин. На његовом ободу налази се новоизграђена кућа четворочлане породице Стојковић. На вратима су нас дочекале и пожелеле добродошлицу мајка Весна и кћерка Кристина. Отац Сениша због обавеза није био ту, али зато јесте син Стефан, одличан ученик осмог разреда основне школе у Угљару. Улазимо у пријатан дом ове породице, а прича почиње сама од себе: “Избегли смо у Смедерево 1999. године, а неколико месеци касније ново уточиште пронашли смо у Баточини, плаћајући приватни смештај. Без посла и одређене перспективе вратили смо се овде у стару кућу 25. новембра 2005. године. Стефан је био други разред, а Кристина је већ била много болесна и већ до тада је имала три операције. Стара породична кућа је по-

лако пропадала и захваљујући разумевању Министарства за заједнице и повратак и Кацеларији за заједнице општине Косово Поље, ми смо након великих мука и проблема стигли до свог крова над главом. Тачно пет година по повратку, у новембру месецу прошле године уселили смо се у своју кућу”, прича нам Снежана не скидајући осмех са лица.

Међутим, када се помене финансијска ситуација, расположење се знатно мења. Наиме, ова породица живи од минималца који прима њен супруг, уз болесну девојчицу и сина малог матуранта, паре и те како недостају за неке основне животне ствари. Да проблем буде још већи ни обећана средства за економско оснаживање у вредности од две хиљаде евра још нису примили. Искористили би их за куповину апарата за прање кола или моторну тестеру. Од тога би сигурно могли да добију додатни приход. Најбоље решење би било када би бар једно од супружника могло да добије посао, али у овом тренутку то ће такође бити тешко изводљиво. А деца ко деца, траже компјутер. Стефан мора код другара, ако жели да одигра неку игрицу или понеки пут сурфује по интернету. То му је уз фудбал једина забава.

Кристини је много теже. Очекује је четврта операција. Јуначки је издржала претходне три. Иде у трећи разред основне школе “Аца Маровић” у Кузмину, врло добра је ученица и поред свега осмех јој не силази с лица. Не чуди ни то што нам је на питање шта би желела да буде кад порасте одговорила медицински радник, јер добро зна колико су њој помогли, а она би то исто, ако не и више урадила за, нада се, своје пацијенте.

Породица Стојковић полако се навикава на нови дом. Деца траже нешто што у неким другим срединама изгледа сасвим нормално, да имају свој компјутер, док родитељи очекују да им надлежни доделе обећани грант од две хиљаде евра и у блиској будућности бар један стални посао.

БЕЗ МЕЂУЕТНИЧКИХ ИНЦИДЕНАТА

“Што се тиче безбедносне ситуације могу да кажем да је релативно добра, ако изузмемо последњи догађај у 2010. години, када су скрнављена српска гробља у Косову Пољу, Добром Дубу и у селу Накараде. Ту је био изражен већи вандализам, наиме порушени су споменици и уништана гробна места у наведеним селима. Од мањих провокација могу да наведем само ситне крађе у Кузмину и Батусу, док се међуетнички мотивисани инциденти нису дешавали у последње време”, каже шефица Канцеларије за заједнице и повратак и наглашава да се сада и у самом граду може све чешће чути српски језик, што до сада није био случај..

“Има ту доста шопинг центара где људи слободно обављају своје трговинске послове и углавном се прича

и на српском и на албанском језику. Званична документа као што су изводи из матичних књига рођених, венчаних и умрлих издају се на српском и на албанском језику. Раније је било потешкоћа у коришћењу језика и било је много словних грешака. Мада се у последње време доста радило на томе, па су сад мало бољи услови. Још увек се користи само латинично писмо, али макар су правилно исписана имена и подаци, што свакако олакшава даље кораке у тражењу својих права било пред КПА, судовима, катастру или неким другим органима пред којима се, пре свега, тражи заштита своје имовине.

Разговарао: **Милан Кончар**
Фото: **Златко Маврић, Горан Томић**

ОБЕЛЕЖЕН СВЕТСКИ ДАН РОМА

Поводом овог дана у Дому Народне Скупштине Србије, одржан је скуп “Анализа постојећег стања у сировођењу Сјрашеџије за унапређење положаја Рома и имплементације Декаде Рома”. Светски дан Рома установљен је пре 40 година, на конгресу у Лондону и од тада се обележава широм света. У Србији је овај дан искоришћен да се још једном укаже на и даље тежак положај Рома и на проблеме са којима се ова заједница суочава.

Уз поруку да је неопходно Роме, у што већем броју, укључити у систем образовања, омогућити им здравствену заштиту и лакше издавање личних докумената у Србији је многобројним манифестацијама обележен Светски дан Рома.

ПЕРФОРМАНС

У центру Београда је одржан улични перформанс, а у Скупштини Србије одржано је јавно саслушање на коме је оцењено да су у Србији у последње време начињени помаци у унапређењу положаја Рома, али да то још није довољно. Са таквом оценом се слаже и државна секретарка у Министарству за људска и мањинска права, државну управу и локалну самоуправу **Славица Денић**, која додаје да се овај дан мора искористити за указивање на проблеме са којима се Роми у Србији суочавају:

“Све ово што је до сада урађено никако није довољно, то је само почетак решавања проблема. И ове године Декаде Рома које су иза нас никако не можемо бити задовољни са резултатима, али смо заправо поставили институционалне оквире за решавање проблема и то је нешто што је јако важно”.

ИЗЛОЖБА

На отварању изложбе поводом 40-те годишњице обележавања Светског дана Рома, директор Музеја ромске културе **Драгољуб Ацковић** истиче да они који нападају Роме заправо каљају образ већинске нације. Ипак, по његовој оцени стање у Србији је боље него у неким другим срединама:

“На другим местима, а ја то врло добро могу да

проценим, богами има и питања о нацији, има и суживота, има и контраживота, има и батина за Роме. И у Београду тога има, да се разумемо, али је то у далеко мањој мери него што је то у неким другим срединама.”

ПРАВА

У овогодишњем извештају Амнести интернешенала, заснованом на истраживању спроведеном током 2010-те и 2011-те године, од српских власти се тражи да зауставе серију принудних исељавања у Београду и обезбеђивање одговарајућих услова за становање Рома.

Од априла 2009-те је забележен већи број исељавања ромских насеља, истиче се у извештају и од Србије се захтева да испуњава међународне обавезе, што подразумева да се Ромима гарантује право на становање уз обезбеђење санитарнија, приступ јавним услугама и запошљавању, као и сигурност да неће бити нових принудних исељавања. *Припремила: В. Ђ.*

РАСЕЉЕНИ РОМИ У НАЈТЕЖЕМ ПОЛОЖАЈУ

Званично, на територији Републике Србије регистровано је 22 965 интерно расељених Рома, Египћана и Ашкалија (РАЕ), али се претпоставља да је тај број знатно већи, јер многи не поседују лична документа. Процене говоре да тренутно у Србији живи неколико хиљада лица, углавном Рома (расељених са Косова или домицилних), чији правни субјективитет није признат. Због тога они тешко долазе до здравствене и социјалне помоћи, школовања деце и низа других права која имају припадници већинске заједнице. Роми, расељени са Космета тешко се враћају у места из којих су избегли, највише због нерешених имовинских питања, иако у последње време у неким општинама као што су Косово Поље, Косовска Каменица и неке друге, евидентан је повратак РАЕ популације.

РЕГИСТРАЦИЈОМ ДО ПОВРАТКА

У периоду од 01. септембра 2010. до 31. децембра 2010. године Унија је од извршила истраживање стања повратничких породица на простору Косова и Метохије, које су се вратиле по процесу регистрације од 06. априла 2009. године. Овај пројекат био је финансиран од стране Министарства за Косово и Метохију. У овом броју представимо вам краћак пресек процеса повратка на Косово и Метохију од почетка оружаног сукоба 1999. године до 2011. године, као и краћак увод у истраживање које је Унија сровела.

*Припремио: Боџдан Меанџија**

Након оружаног сукоба 1999. године на Косову и Метохији више од 220.000 Срба и неалбанца је напустило своје домове и настанило се на простору централне Србије, Београда и Војводине.

БЕЗ ОДРЖИВОГ РЕШЕЊА

Непостојање одрживог решења за повратак представља један од главних проблема са којима се сусрећу интерно расељена лица, али и актери који су укључени у процес повратка. Према статистичким подацима Високог комесаријата Уједињених нација за избеглице (UNHCR), од 2000. до октобра 2010. године се вратило само око 21.000 припадника невећинских заједница, који су били интерно и екстерно расељени у региону. До 2003. године на простор Косова и Метохије вратило се 9.914 особа, иако није било званичне процедуре за повратак. Те године усвојен је приручник за одржив повратак који је регулисао механизам радних група на општинском, регионалном и централном нивоу. У току 2004. године регистровано је 2.469 повратника.

РЕВИДИРАНИ ПРИРУЧНИК

Како би се број повратника повећао у 2006. години усвојен је Ревидирани приручник за одрживи повратак и у току те године регистровано је 1.608 повратника. Након унилатералног проглашења независности Косова 17. фебруара 2009. године, дошло је до значајног смањења броја повратника, имајући у виду да су се према подацима UNHCR Косово до децембра 2008. године регистровала 18.564 повратника. Примарни изазови у процесу повратка и реинтеграције односе се на социо-економске проблеме, међунационалне тензије, нерешена имовинска питања (иако је преко 40.000 захтева предато Косовској имовинској агенцији), ограничен приступ јавним службама, забринутост за безбедност и слободу кретања, недостатак средстава и опструкције косовских институција. Иако Устав Косова гарантује свим избеглицама и интерно расељеним лицима безбедан и достојанствен повратак, као и помоћ у повратку имовине и личних ствари, одржив повратак и реинтеграција невећинских заједница, посебно

косовских Срба, Рома, Ашкалија и Египћана и даље су проблематични.

НЕДОВОЉАН БРОЈ ПОВРАТНИКА

Влада Републике Србије је 2009. године започела јавну дискусију о новој стратегији повратка. У том контексту, Министарство за Косово и Метохију и Високи комесаријат Уједињених нација за избеглице (UNHCR) су 06. априла 2009. године покренули регистрацију расељених особа у сврху повратка. Регистрација је била намењена расељеним особама смештеним у колективним центрима и онима који су се већ пријавили кроз "Концепт документе", одобрене од стране Централног механизма за ревизију на Косову и Метохији. До средине августа 2009. године 1.211 породица се пријавило за повратак под постојећим околностима. Према подацима Министарства за Косово и Метохију од септембра 2010. године у 20 општина на Косову и Метохији регистроване су 272 повратничке породице на повратничким локацијама, од 1.211 регистрованих породица које су се пријавиле за повратак кроз регистрацију. Ипак, након истраживања Уније - Савеза удружења интерно расељених лица на простору Косова и Метохије, утврђено је да само 99 повратничких породица борави на повратничким локацијама, од укупно 272 регистроване породице.

ПРЕДЊАЧЕ КЛИНА И ИСТОК

Највећи број регистрованих повратничких породица је евидентиран у Клини и Истоку, што чини укупно 77 повратничких породица и оне се налазе у сеоским срединама. У Лапљем Селу евидентирано је 9 повратничких породица, док се у осталим општинама тај број креће од 1 до 3 породице. Ови бројеви показују да је повратак на Косово и Метохију и даље сложен проблем, иако је у 2009. години 19 косовских општина усвојило стратегију за повратак, док 14 општина није успело да изрази стратегију којом би се руководили у активностима везаним за повратак и реинтеграцију. Такође, почев од јула 2010. свега девет од укупно 33 општине на Косову је довршило и усвојило стратегије за повратак у 2010. години.

ЧИЊЕНИЦЕ

ПРИКАЗ БРОЈА ПОВРАТНИЧКИХ ПОРОДИЦА ПО ОПШТИНАМА НА КИМ

ОПШТИНА	БРОЈ РЕГИСТРОВАНИХ ПОВРАТНИЧКИХ ПОРОДИЦА	БРОЈ НАЂЕНИХ ПОВРАТНИЧКИХ ПОРОДИЦА НА КИМ	БРОЈ ПОВРАТНИЧКИХ ПОРОДИЦА КОЈИ НИСУ НАЂЕНЕ НА ПОВРАТНИЧКИМ ЛОКАЦИЈАМА
Клина	64	44	20
Исток	58	33	25
Пећ	19	3	16
Дечане	3	0	3
Призрен	6	2	4
Драгаш	28	1	27
Ђаковица	2	0	2
Штрпце	3	0	3
Ораховац	10	0	10
Урошевац	21	0	21
Вучитрн	1	0	1
Гораждевац	1	1	0
Сува Река	1	0	1
Србица	1	0	1
Обилић	9	0	9
Приштина (Лапље Село)	24	9	15
Липљан	7	1	6
Грачаница	3	2	1
Подујево	1	0	1
Косово Поље	10	3	7
Укупно:	272	99	173

ИДЕНТИФИКОВАНИ ПРОБЛЕМИ

Унија је приликом истраживања као кључна питања са којима се сусреће повратничка заједница, као и процес повратка идентификовала следеће проблеме:

- Недостатак безбедности и ограничена слобода кретања.
- Недостатак ефикасности косовске полиције.
- Мали број повратника због нерешених имовин-

ских питања, узурпације обрадивог земљишта, комерцијалних објеката и стамбеног простора.

- Непостојање економске одрживости и зависност повратничких породица од различитих врста социјалне помоћи. Немогућност економског оснаживања породица.

- Непостојање адекватних услова образовања.

У наредном броју упознаћемо вас више са резултатима истраживања.

* аутор текста је извршни секретар Уније

РАДОЈИЦА ТОМИЋ МИНИСТАР ЗА ЗАЈЕДНИЦЕ И ПОВРАТАК У ВЛАДИ КОСОВА О СВОЈОЈ МИСИЈИ И ВИЗИЈИ ПОВРАТКА

ПОДРЖАТИ ПОВРАТАК МЛАДИХ

“Нејосредно по примању дужности посетио сам неколико општина где је повратак у прошеклој години био највећи. Пре свих Клину, Пећ, Исток, као и општину Призрен, где радимо први урбани пројекат, заједно са владом Велике Британије. Тамо сам имао прилику да се срећнем са садашњим и надам се, будућим повратницима у овај град. Разговарали смо о даљим могућностима повратка у насеље Пошкаљаја, а моји сарадници и ја имали смо сусрети и са председником општине и разговарали такође о овој теми. Изузетно ми је битно да имам подршку свих председника општина, Министарства за локалну самоуправу и комитетних косовских институција, али и међународних организација, јер без њих повратак расељених тешко може да се оствари на прави начин”, рекао је, у разговору за УНИЈА ИНФО, новоменовани министар за заједнице и повратак, истичући да је његова визија да враћа породице, а не да прави куће у које се нико неће уселисти.

Разговарао: **Жељко Ђекић**

❖ Прошло је нешто више од два месеца откада сте именовани на функцију министра за заједнице и повратак у Влади Косова. Релативно кратко време, да ли и довољно да се ујознаите са радом ресорног министарства на чијем челу ћете бити у наредном периоду?

Ово јесте изузетно мали временски период, али ако се много ради и ако се има добре и јаке воље, онда

може да се и нешто уради. Заправо, мој приоритет у самом старту и моја визија и мисија на самом почетку рада је да сагледамо чињенично стање на терену, снимимо ситуацију и да видимо шта Министарство за заједнице и повратак у овом тренутку може да уради на питању повратка ИРЛ са Косова.

ИМА НЕПРАВИЛНОСТИ

❖ Кренимо редом, од Лайљез Села, географски најближем седишту министарства. Овај повратак прати од самог почетка и чињеница је да су се овде враћали само појединци, а не и читаве породице како је предвиђено пројектом. Било је ту још разних неправилности. Каква су Ваша сазнања о свему шоме?

Свакако да имам одређене информације везане за Лапље Село. Искрено, повратак није добар и тачно је то што сте рекли да су се вратили само појединци. Сазнали смо такође да су одређени станови рентирани и стављени под кирију. Због тога смо покренули одређене провере и процедуре и ускоро у Министарству очекујемо јасну слику о тренутном стању ствари у зградама у Лапљем Селу. Због оваквих ствари желим да истакнем да ми као министру није битно колико ћу кућа и станова да направим, већ колико ћу породица да вратим. Моја мисија је управо та, да враћам породице, а не да правим куће у којима нико неће да живи. Друга битна чињеница до које ми је стало је да вратим младе породичне људе чија је жеља да остану и опстану на овим просторима.

БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Радојица Томић, рођен је 1979. године у Штрпцу. Ожењен је и има кћеркицу. По занимању је професор физичке културе. Пре министарске функције радио је за Уједињене нације и у локалној самоуправи у Штрпцу. Члан је Социјално либералне странке од 2007. године, а тренутно обавља функцију заменика председника ОО Штрпце. Живи у Штрпцу и свакодневно путује на посао у Косово Поље.

❖ *Хоћете ли још мало да разјасните?*

По доласку на ово место јасно и гласно сам истакао да не желим да себи лепим етикету комерцијалног министарства и да радим куће у комерцијалне сврхе. Није то пример само Лапљег Села, имамо још низ других примера где куће још нису саграђене, а већ су продате. Морамо радити на томе да онај повратак, за који постоји јака и добра воља, пре свега, оних који желе да се врате, да се он заиста и деси. Такав повратак подржаће осим Министарства и Европска унија и сви међународни фактори који делују на Косову, заједно са косовским институцијама. Сигуран сам да ћемо да створимо максималну безбедност, егзистенцију и интеграцију свим повратницима који имају велику жељу и вољу да се врате и да живе на Косову.

❖ *У Лапљем Селу још крају су још две зграде.*

У те две нове зграде има укупно 87 станова. За 40 станова је урађен технички пријем, док за 47 то још није урађено. Мислим да ће то бити готово до краја априла. Треба да се формира комисија која ће на основу критеријума да изврши одабир људи. Моја жеља и коначно задатак је да станове добију они људи који заиста желе да живе овде и да та расподела не буде ни по партијској, пријатељској ни кумовској линији.

КОНКРЕТНА ПОМОЋ

❖ *Рекли сте нам да сте обишли подручје општина Клина, Исток и Пећ. Једно од бољих искустава када је повратак у њима је онај у селима Осојанске долине. Оно што нас радује, наравно и Вас, свакако је чињеница што тамо има младих људи и што се враћају и деца.*

ПОВРАТАК ДРУГИХ ЗАЈЕДНИЦА

❖ *Ви сте поред српске, министар и за друге заједнице. Током наше посете Косовској Каменици, имали смо прилике да се сусретнемо са Ромима, који су изразили жељу за повратком. Како гледате на повратак тих људи?*

Имамо велики број захтева за повратак Рома, Египћана, а посебно Ашкалија. Сматрам великим успехом то што смо затворили два кампа у Митровици - Остероде и Чесмин Луг. То смо урадили у сарадњи са Mersy Corp-ом и Европском комисијом. Издвојили смо велика средства и успели смо да урадимо 140 кућа за РАЕ заједницу. Сада конкретно радимо један пројекат везано за ромску заједницу у Ђаковици. Имамо велики проблем са локацијом земљишта, јер Роми нису имали своју имовину. Тако да то сређујемо преко локалне самоуправе и сматрам да ћемо и у томе имати успеха.

Не само као министар, том посетом био сам дирнут и као човек, супруг и родитељ. Кад сам видео малу децу, младе људе, било ми је изузетно драго, а одушевио ме је и њихов ентузијазам и из њихове приче, али и онога што су урадили, схватио сам колико им је стало да тамо остану. Имали сте пример Жача, Осојана где су ти људи дошли и остали да ту живе, поред свих проблема које су имали. То је додатни мотив и то је моја мисија да помажем таквим људима, да радимо инфраструктуру, школе, примарно и секундарно здравство. Много је теже помоћи старијим људима да се интегришу, не зато што они то не желе, већ због тога што због својих година не могу обрађивати земљу, обнављати имања, односно све оно што могу млади.

❖ *Разговарали смо са људима из села Долац, општина Клина, где има доста повратника. Људи из овог села преко ДСИ-а и ИОМ-а предали су пројекат за изградњу млина и складиштење брашна. Они су посејали велике површине пшеницом. Може ли Министарство да помогне тим људима у реализацији овог пројекта?*

Тим људима се може и мора помоћи. Посетио сам општину Клина, разговарао сам са председником општине и њему се овом приликом захваљујем у реализацији процеса повратка и подршци коју пружа повратницима. Мислим да ћемо ту имати добру сарадњу и управо смо разговарали колико општина може да помогне тим људима, а колико само министарство. Европска комисија нам доста помаже, издвојила је 4,2 милиона евра за повратак и интеграцију за другу и трећу фазу RRK пројекта. Видећемо на основу захтева који су пристигли, што преко UNHCR, самог министарства, локалних самоуправа и мислим да ће сигурно овај пројекат подржати чиме бисмо запослили и одређен број људи који гарантује опстанак српске заједнице на тим просторима.

❖ *Највећи проблем свим тим идејама, вероватно и Вама лично као човеку, наравно и Министарству које водите, су средства.*

У односу на прошлу годину средства су знатно мања и то скоро 2 милиона евра. Рачунамо да ће Министарство имати буџет од 5-6 милиона евра. Европска комисија треба да издвоји од 3,5 - 4 милиона евра. Та средства нису довољна да се адекватно одговори на све захтеве. Ми се трудимо и боримо да преко владе, која ће сигурно да нам одобри нека додатна средства за неке

нове пројекте, међународне заједнице и других донатора да издвоје што више средстава како би повратак био што бољи и како би се људи враћали у што већем броју.

ЈАЧАЊЕ СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

❖ *Приликом наше посете општини Штрпце, приметили смо да се тамо граде станови. Јавно сте рекли да сте изабрани српским гласовима и да ћете пре свих засијуити своју заједницу, наравно, не зајос-тављајући друге. Значи ли то да овом изградњом, желите да ојачате српске средине и оне људе који нису напустили просјор Косова.*

Наравно. Што се општине Штрпце тиче морам да истакнем да је то моја општина и да њен челни човек Братислав Николић изузетно добро ради свој посао и даје пример како један председник општине треба да ради и како да се бори за свој народ. Конкретно, у протеклих десет година у општину Штрпце, нису уложена никаква средства. Председник је са својим људима само за годину дана увео 6,5 милиона евра инвестиција. Мислим да то вреди пажње и мислим да је општина Штрпце пример једне мултиетничке општине на Косову и због тога добро функционише. Конкретно, у општини Штрпце, радимо три зграде за расељена лица, младе брачне парове и социјално угрожена лица. Оно што је интересантно ради се на побољшању секундарне здравствене заштите, односно изградњи болнице која ће имати око 80 лежајева. Људи из Штрпца неће морати више да иду у Грачаницу или Косовску Митровицу на лечење, већ ће то моћи да учине у својој општини, што ће им сигурно смањити и финансијске трошкове.

❖ *Пре неки дан, били сте у Призрену. ИРЛ која су дошла у “иди-види” посету била су изузетно задовољни што су видели министра на лицу места где се дешавају кућа полако приводи крају. Представници расељених из насеља Пошќаљаја очекују да ће и њихове куће ускоро да дођу на ред.*

Министар из своје канцеларије, ако не изађе на терен и не посети те људе, не може на прави начин да сними ситуацију. Моја мисија треба да буде баш таква какву је ја и моји сарадници зовемо - теренска мисија. Био сам са председником општине Призрен, разговарали смо, изузетно ме срдачно и добро примио. У једном коректном и пријатељском разговору сложили смо се да економска ситуација није уопште лака за српску, али ни за остале заједнице, па тако ни албанску. Процес урбаног повратка у град Призрен је изузетно битан и за повратнике и за сам град. Оно што сам видео на терену, у разговору са потенцијалним повратницима је то да они желе да се врате да је

то њихов град, да је то њихова душа и мислим да је повратак у град Призрен могућ. Мислим да ће ово бити један тест који ћемо радити и који ће бити успешно приведен крају.

❖ *Да ли имате неке планове за наставак радова у Призрену и да у Пошќаљаји никне још српских кућа.*

Наравно да имамо планове. Министарство ће издвојити одређена средства, мислим да ће то да уради и Европска комисија, а ја хоћу да град Призрен према захтевима које смо примили и према успеху које смо постигли до сада, уђе у пројекат RRK III. Преко овог пројекта можемо одговорити на све захтеве који су нам стигли. Сигурно да ће критеријуми бити знатно пооштрени и да ћемо укључити више људи, представника повратника не само у Призрену, него у свим местима где расељени желе да се врате, јер ти њихови представници сигурно најбоље знају и могу да гарантују ко заиста од њихових сународника хоће да се врати и живи овде.

❖ *Поменули сте пројекат RRK III. Знамо да су многе општинске поднеле захтев да буду укључене у његову реализацију. Да ли има неких индиција које би општинске требало да добију те пројекте?*

Одређених индиција има, али, у овом тренутку, не могу да вам кажем и гарантујем које ће општине бити укључене у овај пројекат. Сигурно да ћемо са Европском комисијом и другим чиниоцима направити прави избор и омогућити да се повратак одвија у оним општинама где се створе најоптималнији услови.

❖ *Ми смо пре месец дана били на просјору Гњилана. Имате ли информације како процес повратка итече тамо?*

Што се Гњиланског региона тиче у овом тренутку моји саветници су на терену и прикупљају информације. Ускоро ћу посетити тај регион, видети се са повратницима, али и са представницима локалних власти и тада ћу имати праву слику о тренутном стању у Гњилану и околини.

ПОПИС

“Попис је дошао у једно незгодно време. Била је институционална криза на Косову и десили су се избори. Информисаност људи у српској и осталим заједницама није била на завидном нивоу па људи нису могли да добију праву информацију шта тај попис њима значи. Попис је јако кратко трајао, 15 дана. Замолио сам људе из међународне заједнице и из власти да се овај попис продужи у општини Грачаница и Штрпце и то је урађено, тако да је трајао шест дана дуже. У српским заједницама није толико лош одзив какав је био у самом старту. Попис је ипак статистичко питање, а не политичко, али нажалост, свако питање на Косову се политизује па тако и сам попис”, каже о попису, министар Радојица Томић.

ПРВИ СЕКРЕТАР БРИТАНСКЕ АМБАСАДЕ, СА ПРЕДСТАВНИЦИМА UNHCR-А, КИРС-А, ДСИ-А И СВ. СПАСА ПОСЕТИО КОЛЕКТИВНЕ ЦЕНТРЕ

ЗАЈЕДНО РЕШАВАТИ ПРОБЛЕМЕ

Доминик Хајдн Брејтвевјт, први секретар за политичка питања и сјечавање конфликта, амбасаде Велике Британије у Београду, посетио је Удружење за помоћ расељенима са КиМ “Свети Спас”, где се, у краћем разговору, са представницима овог удружења, Комесаријата за избеглице Републике Србије, UNHCR-а и Данског савета за избеглице, упознао са актуелном ситуацијом везаном за расељене лица у Србији. Брејтвевјт је затим са наведеним представницима посетио колективни центар у Крњачи и неформалне колективне центре у Калуђерици и Реснику. У непосредном разговору становници ових насеља изнели су своје ставове везане за њихову интеграцију у локалну средину и укључење у нормалне друштвене токове.

РАЗМЕНА ИНФОРМАЦИЈА

Златко Маврић, извршни директор удружења “Свети Спас”, у краткој видео презентацији, упознао је госта из британске амбасаде и остале присутне о активностима своје организације чији се сарадници од јуна 1999. године баве пружањем хуманитарне помоћи лицима расељеним са простора Косова и Метохије. Нагласио је да је мисија овог удружења успостављање поновних веза са завичајем и непосредно информисање ИРЛ, у циљу повратка на вековна огњишта. Маврић се осврнуо и на актуелне пројекте овог удружења посебно истичући информативну активност, коју у сарадњи са осталим чланицама Уније, захваљујући финансијској помоћи UNHCR-а, већ седам година спроводи кроз УНИЈА ИНФО, часопис за расељена лица. Истакао је и активности на спровођењу пројекта “Повратак у град Призрен”, у коме је ово Удружење партнер Данском савету за избеглице, као и најновијем пројекту “Подршка одрживом повратку”, где је Свети Спас такође имплементациони партнер ДСИ - у.

Ксенија Папазоглу, представница UNHCR-а упознала је присутне о активностима своје организације када је расе-

Заједнички договор пред обилазак колективних центара

љеничка популација у питању, док је представница ДСИ-а упознала присутне са пројектима Данског савета за избеглице. **Драга Трнинић** и **Јелена Марић** из Комесаријата за избеглице (КИРС-а), у својим излагањима, посебно су се осврнуле на положај расељених у колективним центрима. На крају ове кратке размене информација, Доминик Хајдн Брејтвевјт је нагласио да су његове активности везане за питање повратка, где заједно са UNHCR-ом и ДСИ-ом прати активности повратка на Косову, али да је сврха ове посете његова жеља да се више упозна са начином и условима живљења људи овде у Београду, пре свих, оних смештених у колективним центрима.

ПРИОРИТЕТ БОЛЕСНИМА

Непосредно по доласку у колективни центар Крњача, **Милорад Бабар**, руководилац центра, иначе службеник предузећа ПИМ, у чијем се власништву налазе бараке и други објекти у насељу, известио је госте да је овде 1999. године стигло преко 150 расељених лица. Тренутно их има око стотину и у свакој од породица смештених овде има неко теже болестан, па је у неку руку, због близине града и здравствених установа, овај услов, нажалост, био један од основних критеријума пријема, навео је Бабар.

Смештај и три оброка плаћа КИРС, а ПИМ је само услужно предузеће, истакла је Драга Трнинић из Комесаријата за избеглице. “Оно што је карактеристично за расељена лица је бројност породица у свим колективним центрима, па тако поређења ради, међу избегличком популацијом тај број износи 1,8 чланова, док међу расељеним породице у просеку имају 4,7 чланова. Овде има 52 корисника са 65 година. По критеријумима они испуњавају услове за смештај у неку установу социјалне заштите, међутим менталитет људи са Косова и Метохије је такав да неће да се одвоје од осталих чланова породице, па ма колико година имали они деле судбину комплетног домаћинства”, истакла је Драга Трнинић.

Сви присутни су се сложили да дискриминације према становницима центра нема у односу на домицилно

Милорад Бабар, лево са гостима у КЦ Крњача

становништво, али да је до посла исто тако једнако тешко доћи. Деце до седам година има седморо, од 8-18 има њих тридесет двоје и највећи број њих рођен је овде у центру. Већина их редовно иде у вртић и основну и средњу школу и према доступним информацијама добро су се уклопили у локалну средину. Закључено је такође, да узимајући у обзир све ове сложености живота у центру, од малог простора, до различитости генерација, није било већих конфликтних ситуација. Нажалост, због тежње да се што пре овим људима нађе неки нормални смештај донатори су сву пажњу усмерили у том правцу, а мање на неке посебне активности, каквих је било раније, као што су разне радионице, психосоцијална помоћ и друге.

КРСТИЋИ ИЗ ПРИЗРЕНА

У једној од барака смештај је пронашао и брачни пар **Крстић**, рођени у Ђаковици, али су до 1999. године живели у Призрену. У скромним условима примили су најављене госте и изнели своје ставове у вези повратка, односно даљег останка у централној Србији.

“У Призрену сам био механичар у радионици за одржавање возила. Сад сам у пензији, а овде смо дошли шест месеци по егзодусу. Пре тога смо били у Краљеву код родбине, али највише из здравствених разлога преселили смо овде. Имали смо кућу у Поткаљаји, вратили би се кад би могли, али здравље више не служи, па ће то бити тешко изводљиво”, упознао је **Душан**, присутне о тренутној ситуацији. ако се сви врате. Његова супруга имала је два пута инфаркт, а осим тога има проблема и са штитном жлездом, високим притиском. Под сталним је надзором лекара, па о повратку у Призрен тешко може да се говори.

“Овде смо сви са Косова и нема проблема. Као гужва у кући. Добро је, како је у другим баракама у нашој је добро”, скромно додаје ова доброћудна жена, истичући да поред ње у другој соби живи и њихов син са супругом, па им је некако свима лакше.

СПАСИЋИ У КАЛУЂЕРИЦИ

Након посете Крњачи, следећи посећен колективни центар је у Калуђерици, где се расељена лица, такође, налазе у неусловном смештају, радничким баракама. Вишечлана породица **Спасић** смештена је у неколико просторија, а занимљив податак дочекао нас је на самом

почетку посете. Брачни пар **Весна и Драгољуб** су слепи.

Обраћајући се домаћинима, Доминик Брејтвејт је рекао да долази испред британске амбасаде и да је једна од њихових активности финансирање повратка на Косово. Желео је да сазна како егистрира ова породица и са којим проблемима се највише сусреће.

“Овде сам 11 година, после шест месеци од егзодуса смо дошли овде, пре тога били смо у Крагујевцу. Слепо сам лице и изгубио сам вид од годину и осам месеци од вакцине великих богиња. Живео сам и радио у Призрену, имао сам јако леп стан, али због свих околности мале су могућности да се вратим. Имам овде два сина, снајке, четворо унучића и можда би продајом тог стана могли нешто да решимо овде. Стан је био узурпиран, али захваљујући рачунима да сам редовно измиривао комуналне, суд је донео одлуку да припада мојој породици. Тренутно су узурпатори изашли, а у њему се не налази нико. Јако ми је тешко што је дошло до свега овога, а сада нам прети и затварање колективног центра, а ми још увек не знамо где ћемо и како ћемо. Нико нема стално запослење само ја примам неку пензију, јер сам у Призрену радио у једном предузећу на телефонској централни. Деца кад могу нешто одраде да би преживела”, обратио се присутнима Драгољуб Спасић, додајући да супруга Весна такође не види, али и да је осим тог хендикепа веома болесна, због чега не би могли да се врате на Космет.

ОДЛУЧИЛИ СУ ДА ОСТАНУ

Породични буџет допуњавају синови углавном радећи на грађевини и другим физичким пословима до којих се данас тешко долази. Одговарајући на питање првог секретара британске амбасаде шта мисли о повратку, млађи чланови породице такође су дали негативан одговор.

“Тренутно не. Деца су ми овде рођена, жена је одавде, ја бих се можда и вратио, али супруга је против такве опције. Када би било неких пројеката да нам се реши стамбено питање било би свима лакше. Имали смо одређене контакте са Фондом Владе Дивца, али се у последње време нико не јавља. Понекад се дешава да неке организације обећају нешто са најбољим намерама, али за сада ништа конкретно није урађено по нашем питању”, истакао је један од Спасићевих синова.

Представница UNHCR-а је рекла да би у Малом Мокром Лугу требало да се гради једна зграда за соци-

јално становање и да би Спасићи ту могли да поднесу молбу за приврени смештај. Речено јој је да ова породица има десет чланова и да би за њих требало више станова, а излаз из ове ситуације виде у томе да им се помогне како би могли да изграде породичну кућу.

У РЕСНИКУ КОД ВЕЛЕКИНАЦА

У колективном центру Ресник, последњем обиђеном колективном центру, своју причу испричала је **Слободанка Велекинац**, некадашња просветна радница у Призрену.

“Након седам месеци проведених у спортској хали у Врању, у изузетно тешким и нехигијенским условима, са троје деце, одлучила сам да се упутим у нову неизвесност, јер сама близина Београда значила ми је да бих могла да пронађем неки посао.

Када сам дошла у Врање 1999. године, после недељу дана, пошто нам је речено да се KFOR распоредио, да је безбедносна ситуација боља, свекрв и свекрва, који су остали доле, одвели су моју девојчицу са пет и по година код њих, јер сматрали су да је ситуација побољшана и да ће јој тамо бити боље. После два месеца нисмо знали ништа о њој, била се изгубила и захваљујући православним свештеницима који су је пронашли она се поново вратила овде”, почела је своју необичну причу Слободанка, услужујући госте кафом. Она је из већ наведених разлога одлучила да се неће враћати и крајње искрено је рекла да је њена породица у Призрену продала стан.

ОСТАЈЕМО ОВДЕ

“Из страха да не можемо да се вратимо доле зато смо продали стан и почели смо овде у Батајници да правимо кућу. Купили смо плац, стигли до крова и онда стали. Паре, 35 хиљада евра, што смо добили од стана полагаано су се истопиле и више немамо новца за наставак изградње, а моја, сада већ бројна седмочлана породица, два сина, снаја, два унучета и већ поменута ћерка, нема могућности да сама заврши започети објекат”, истакла је Слободанка, наводећи да се нада да ће уз одређену помоћ, завршити кући и напустити два собичка у овом колективном центру.

С најмлађим чланом породице Велекинац

Синови су јој запослени као радници обезбеђења, али средства од њихових плата и њен минималац не могу да гарантују наставак изградње, без одређене помоћи са стране. Трошкови живота су велики, а ту су и две бебе које треба подизати, закључила је Слободанка наводећи да је њена породица ипак донела дефинитивну одлуку да од повратка у Призрен нема ништа.

Представнице Комесаријата истакле су да је овај орган у децембру месецу дао општинама помоћ у виду грађевинског материјала за помоћ избеглим и расељеним лицима. Општина је расписала конкурс, ова породица се пријавила и добила врата и прозоре. То је још један корак ка завршетку куће и надамо се неком срећнијем крају једне расељеничке приче.

Одлазећи из кампа, сви присутни су изразили задовољство што су имали прилике да се упознају са тренутном ситуацијом у колективним центрима, а посебну захвалност изразио је Доминик Хајдн Брејтвејт, први секретар за политичка питања и спречавање конфликта, амбасаде Велике Британије у Београду.

Текст: **Ж. Ђекић**, Фото: **С. Јевтић**

ЗАДОВОЉАН ОБИЛАСКОМ

“То је за мене заиста био фасцинантан дан, од самог почетка када ме је организација Свети Спас дочекала у својим просторијама у центру Београда, а где сам имао састанак са главним партнерима организацијом Свети Спас, Комесаријатом за избеглице, Високим комесаријатом за избеглице Уједињених нација (UNHCR) и Данским саветом за избеглице. Мислим да је у оквиру онога што радимо, од суштинске важности да све те организације, све партнере, окупимо заједно, јер то показује да радимо заједно на решавању овог проблема. Данас сам посетио три колективна центра, два званична и један незванични. То је тренутна ситуација. Преовлађујући утисак, у мом случају, је био да су се људи сјајно уклопили, имајући на уму да су прошли кроз веома трауматичан период. С обзиром да су ту много година, у веома несигурним условима и са неизвесном будућношћу, задивљујуће је како су се добро уклопили. Истовремено, много тога још може бити учињено, али се и чини - од стране Владе Србије, Владе Косова, али и међународних организација, међу којима су и британске амбасаде у Београду и Приштини - да би се пронашло прихватљиво решење за те људе. Мислим да је још једна чињеница које морамо бити свесни та да није довољно да им се обезбеди нека имовина и да се онда могу вратити - уз то се мора решити још много ствари. Мора се радити на запошљавању, образовању, приступу здравственом систему. То су све области на којима владе и организације, који сам споменуо, већ раде. Зато се надам наравно да не бих могао да одредим временски рок за то да ће то довести до затварања тих колективних центара и да ће се људи интегрисати у друштво и вратити у места из којих су потекли”, изнео је своје утиске на крају посете Доминик Хајдн Брејтвејт.

НАСТАВЉА СЕ ПРОЦЕС ПОВРАТКА У ОПШТИНИ КЛИНА

ПОСЕТА СЕЛУ БУДИСАВЦИ

У ојштини Клина, наставља се изградња кућа и повраћај расељених лица по пројекту RRK II (Повраћај и реинтеграција на Косово). На састанку Ојштинске радне групе, одржаном почетком априла, усвојена је листа од 19 будућих повратника који испуњавају критеријуме. Четрнаест корисника је приоритет, док су осталих пет резерве, које ће бити обухваћене кроз пројекат RRK II који сироводи Дански савет за избеглице на Косову.

На састанку ОРГ, заказана посета селу Будисавци, одржана је средином априла и прошла је на најбољи могући начин.

ПОСЕТА МАНАСТИРУ

Село Будисавци налази се у подножју истоименог манастира, у коме борави сестринство од три монахиње и један свештеник, који, како нам рекоше, жељно ишчекују повратак Срба на ове просторе. Најранији помен о Будисавцима датира из 1455. године, када су, по турском попису, у селу постојала 32 српска и једно муслиманско домаћинство. Манастир Будисавци са црквом Св. Преображења саграђен је у првој половини 14. века

Активности везаних за процес повратка у селу Будисавци је било пуно, али због недостатка финансијских средстава, није било повратка. Кроз програм RRK II, одобрена је изградња пет кућа у овом селу, а њихова

За успомену испред манастира Будисавци

финализација и повратак расељених се очекује до јула месеца.

Посета овог пута није реализована по устаљеном плану, већ су 12 расељених лица прво посетили манастир Будисавци, где су неколико сати провели у разговору и присећању на дане пре 1999. године. Са сетом су се присећали крштења, венчања, прославе празника и многих других лепих ствари које их вежу за овај божији храм. Сваки сусрет ИРЛ са сестринством у манастиру враћа расељене у нека лепа времена и даје наду да ће се ускоро вратити и поново обновити старе дане.

Домаћински...

НА СПАВАЊУ У ДОЛЦУ

Групи је након тога било обезбеђено спавање у селу Долац, како би са тамошњим повратницима разменили информације о ситуацији у општини, њиховој интеграцији и начину живота након повратка. Са повратницима у Долцу, учесници посете су провели остатак дана и вечери уз размену искустава и лепо дружење.

Божидар Шарковић, представник повратника из овог села, је организовао заједничку вечеру за своје госте, на којој се причало о повратку ИРЛ у Будисавце и о њиховој организованости након повратка. Искуства

Пред ојштином у Клини

ПОСЕТА

Срдачан сусрет са комшијом Албанцем

њиховог домаћина и његових сународника из Долаца, много ће им помоћи непосредно по повратку, али и касније када би требало да на прави начин крену са неким нормалним активностима у свом селу, баш као што је пример село Долац.

СУСРЕТ СА ИНСТИТУЦИЈАМА И КОМШИЈАМА

Сутрадан су расељене дочекали представници општине Клина, UNHCR-а, UNMIK-а и ДСИ-а, у чијој је организацији и одржана сама посета, пожелели им добродошлицу и брз повратак у своје село. Кроз програм RRK II, обухваћено је пет породица из села Будисавци, којима ће се у скороје време изградити куће и организовати њихов повратак. Сви учесници посете су исказали велику заинтересованост за повратак и изразили наду да ће бити обезбеђена средства за повратак већег броја породица у село. Посета кућама и гробљу је протекла без икаквих проблема.

Један Албанац је дочекао своје комшије, поздравио

се са њима и разговор са пар Срба се продужио и у његовој кући, док су остали обилазили гробове својих најближих. ИРЛ су приликом посете гробљу, изразили жељу да дођу и очисте гробље које је зарасло у коров. Обећали смо им, да ћемо покушати да пронађемо решење, како би организовано отишли и очистили гробље.

У току повратка за Србију, ИРЛ из Будисавца, су изразили задовољство самом посетом. Посебно су истакли да је обилазак гробова својих најмилијих, за њих посебно важан, као и гостопримство Божидача Шарковића и других повратника из села Долац.

Неизбежан обилазак - пошета гробљу

И тако се и ова посета завршила, ИРЛ задовољни, а ми се надамо да ће ускоро село Будисавци, опет заживети и да ће у њиховом манастиру поново бити венчања, крштења, прослава празника, као што је некад било, бар према ономе што смо чули из њихових прича.

Текст и фотографије: **Наташа Вујовић**,
"Божур" Смедеревска Паланка

РАДИО ЕМИСИЈА У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

Крајем априла, у студију Радио Јесеница, у Смедеревској Паланци, у организацији Божура и Уније, одржана је радио емисија чија је тема била: "Положај интерно расељених лица и програми који су им доступни".

О програмима повратка на Косово и Метохију, говорили су **Милена Петровић** из канцеларије UNHCR-а у Београду, **Милосава Смиљанић** из Данског савета за избеглице, **Златко Маврић**, члан Управног одбора Уније - Савеза удружења интерно расељених лица са КИМ и извршни директор удружења "Свети Спас" Београд и **Славица Милуновић**, из удружења Божур, Смедеревска Паланка, члан Управног одбора Уније - Савеза удружења интерно расељених лица са КИМ.

О програмима економског оснаживања и стамбеног збрињавања говорили су **Ксенија Папазоглу** из теренске канцеларије

Високог комесаријата за избеглице УН у Београду и **Силвана Владимировић Тодоровић**, повереник за избеглице и расељена лица у Смедеревској Паланци.

Ова радио емисија је део пројекта Уније "Повећање нивоа информисаности ИРЛ", који финансира Високи комесаријат за избеглице Уједињених нација у Београду.

ПОРОДИЦА ИВКОВИЋ НИЈЕ ЧЕКАЛА ДА ЈОЈ НЕШТО
ПАДНЕ С НЕБА ВЕЋ СЕ ПОТРУДИЛА ДА НАПРАВИ НЕШТО

МАЛО, АЛИ СВОЈЕ

Породица Ивковић је, као и већина породица, напустила Косово и Метохију 1999. године. Они су са остацима села Деваје у општини Вишњина, кренули у централне Србије и привремено ушочиште нашли у селу Лојарнице у околини Бујановца. Ту је седмочлана породица Ивковић, укључујући и малог Небојшу, провела три месеца у привременом смештају у основној школи, где су заједно са свим осталим прожњанима, савали на поду и живели у тежким условима сваког дана ишчекујући неизвесну будућност.

Након мукоотрпна три месеца, породица се преселила у стару кућу у селу Доње Жапско где су од газде који није живео ту, добили кућу на коришћење у замену да је чувају.

У ОПШТИНИ ВИШЊЕ

Средином 2001. године Ивковићи налазе ново уточиште у, одатле, много километара далекој Меровини у околини Ниша. Купили су плац на коме се налазила мала кућа од блата. Ту је породица почела да се кући и ту су имали после дуго времена, опет нешто своје. Мало, али ипак своје. Цела породица је наменила у воћњацима богатој Меровини “Општини вишње”. Мало по мало, скупљало се пара да се на плацу подигне помоћни објект у коме су се касније чувале кокошке. Деда, иако стар, је био мајстор и сам је слажући циглу по циглу, цреп по цреп, саздао помоћни објект. Од UNHCR-а су добили 100 кокошака, гајили их и продавали пилиће и јаја. Сви у породици су радили и за малог Небојшу летњи распуст није био као и већини његових вршњака одмор, а завршетак школских радова, за њега је значио почетак сезонских радова у пољу.

НЕБОЈША ОДЛИКАШ

Небојша је завршио средњу школу “Школа моде и лепоте” у Нишу. Иако је био једини ђак у својој ген-

ерацији који је све три године школовања имао све петике, бавио се разним ваннаставним активностима. Титулу ђака генерације је добила друга девојчица, која је поред привилегије да упозна престолонаследника Карађорђевића добила и стипендију за наставак даљег школовања. Небојшу ни ова неправда није сломила већ је наставио даље подигнуте главе и уписао је четврти степен у својој школи на смеру за сценског маскера и власуљара, сам финансирајући наставак школовања.

ОТВОРИО САЛОН

Памти још када је добио своје прве маказе, које још користи. Маказе су биле дар **Небојше Неранџића** и **Радмиле Мићић** из Канаде. Преко удружења “Срећна породица” је сазнао за курсеве које финансира Микрофонд, пријавио се и завршио курс за женског фризера на академији “Срећко Докић” у Нишу. Сваког дана је улагао у себе и даље улаже са надом да ће се то једнога дана исплатити. Небојша је почетком априла месеца отворио свој фризерски салон у Меровини. Уз малу помоћ средњег брата, који већ шести месец ради керамичарске радове у Русији, маказе су полако кренуле да звецкају. Салон ради свим данима, па чак и недељом. У паузама када нема муштерија, на столу је увек књига, како би се успешно завршила и та четврта година струковне школе.

Породица Ивковић је пример како и поред свих недаћа које снађу човека, увек треба подићи главу, наставити даље и увек тражити начин како победити муку. Начини увек постоје, јер како Небојша каже, све се може кад се хоће и кад се на томе вредно ради.

Текст и фотографије:
Иван Вулићевић, Срећна породица Ниш

ДОДЕЛА ГРАЂЕВИНСКОГ МАТЕРИЈАЛА И ПОМОЋ ПРИ САМОЗАПОШЉАВАЊУ ИРЛ У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

ОДОБРЕНА СРЕДСТВА

Интерно расељеним лицима са подручја општине Смедеревска Паланка у 2011. години је омогућено да се пријаве за доделу грађевинског материјала, за пројекте економске помоћи у циљу зајочњања сопственог бизниса, као и за оне везане за пољопривредну производњу. Ове године не очекује се да ће у овој општини бити откупа сеоских домаћинства, ни доделе монтажних кућа за интерно расељена лица.

У протеклој години изграђена је само једна монтажна кућа, али је већи број расељених и избеглих лица добио помоћ у грађевинском материјалу за завршетак започетих објеката. Најављено је да ће у овој години тај вид помоћи бити још већи.

Комесаријат за избеглице Републике Србије, преко свог повереништва је у 2010. години доделио осам грађевинских пакета за расељена и избегла лица у Смедеревској Паланци, у вредности од 1.125.000,00 динара. У овој години су одобрена средства за пет грантова у вредности од 1.875.000,00 динара. Медијско оглашавање је завршено и у току је обилазак корисника који су аплицирали за доделу грађевинских пакета.

Од **Силване Владимирове Тодоровић**, поверенице за избеглице у Смедеревској Паланци, сазнали смо да ће можда бити подељено и више од пет пројеката помоћи у зависности од тога које ће вредности да буду појединачни грантови, односно како ће Комисија задужена за расподелу средстава, иста поделити.

Кроз пројекат „Подршка избеглим и расељеним лицима у Србији у 2011. години”, који на подручју ове

општине спроводи организација “Интерсос,” из Крагујевца, велики број ИРЛ се пријавио за пољопривредне програме које финансира ова организација. Њен партнер организација „РРС Нови мостови,” из Београда, спроводи акцију доделе економских грантова.

До сада се за пољопривредни програм пријавило 35 породица, а 40 породица за добијање економских грантова. У току је обилазак корисника за обе компоненте. Комисија за одабир корисника који испуњавају критеријуме свој први састанак одржаће у току месеца маја и јавно предочити свој извештај.

Сви ови програми имају за циљ економско осамостаљивање породица, укључивање у животне токове, као и унапређење услова живота кроз побољшање услова становања.

Текст и фотографије: **Наташа Вујовић**, Божур” Смедеревска Паланка

УЗ ПОДРШКУ ГРУПЕ 484 СТОЈКОВИЋИ ПОД СВОЈИМ КРОВОМ

Породица **Јовице Стојковића** из Штимља, која од 1999 године, као расељена, живи у Крагујевцу, ових дана ће да се усели у нову кућу. Јовица, радник МУП-а, годинама је чекао покушавајући да реши своје стамбено питање. Од расељеништва живи као подстанар са двоје деце и супругом која не ради. Девојнице су одлични ученици и спортисти.

Пре две године Јовица се одважио да подигне и мали кредит, како би купио плац у околини града, па је уз помоћ колега и пријатеља почео градњу куће. Пара је недостајало, а програми помоћи су му били недоступни, пре свега јер је запослен и има одређена примања за разлику од других. Пошто нема имовину на Косову, коју би могао продати и тако пронаћи пут ка завршетку новог дома.

Са овом причом обратио се представницима Групе 484, организације која је 2010. године, спроводила пројекат подршке за расељена лица, у грађевинском материјалу. Обилазили су га неколико пута, снимали ситуацију и пратили како се ствари око градње куће одвијају те су му крајем прошле године наговестили одређену врсту помоћи. Одобрени су му материјале за подове, купатило и још неке ствари. Ових дана нас је Јовица обавестио како ће, подржан од Групе 484, моћи да заврши један део куће и усели породицу. Биће то прилика да га обиђемо и о томе напишемо ширу репортажу у неком наредном броју Унија Инфо.

Група 484 је грађевинским материјалом за изградњу нове или адаптацију старих кућа требало да подржи 24 породице расељене са Косова, а вредност пакета износила је од 3-4 хиљаде евра.

Доста Палић, “Завичај за повратак” Крагујевац

ПОСТЕПЕНА ИНТЕГРАЦИЈА ИРЛ У КРАЉЕВУ

МИКРО КРЕДИТИ

Интерно расељена лица на подручју Краљева имају могућност да поред осталих корисника користе микро кредитне под повољним условима код Фонда за микро развој који има канцеларију у Краљеву.

ПОДРШКА ПОЧЕТНИЦИМА

Програм за микро кредитирање осмишљен је са циљем да пружи подршку за економско оснаживање и побољшање животног стандарда следећим категоријама: предузетницима почетницима, пољопривредницима, већ постојећим предузетницима, незапосленима, запосленима из допунске делатности и сиромашним лицима. Наведене категорије своје идеје могу реализовати из следећих области: производне, занатске, пољопривредне и трговинске делатности.

НАМЕНСКИ КРЕДИТИ

Микро кредити су специјално прилагођени свим предузетним лицима која немају или имају отежан приступ кредитима код пословних банака. Такође, корисници кредита могу бити и незапослена лица уз одговарајућа средства обезбеђења. Предности коришћења кредита код ФМР су добијање могућности коришћења поновљених зајмова/кредита под повољнијим условима

и нижим каматним стопама. Кредити су наменски и могу се користити за набавку основних средстава за рад и за обртна средства за пословну делатност, било за почињање нове или проширења постојеће пословне делатности.

Висина кредита, период отплате, висина каматне стопе, средства обезбеђења су део пословне политике кредитора који се уговара са корисником и зависи од комплексности захтева корисника и његовог бонитета.

МИКРО-ДОМ

Посебно интересантна категорија кредита за ИРЛ је Микро-Дом. Ова врста кредита односи се на лица која имају потребу за реконструкцијом постојећих стамбених објеката или планирају изградњу кућа или стана чиме ће доћи до унапређења услова становања. Кредити се одобравају за куповину грађевинског материјала, трошкове радне снаге, куповину већ постојећих објеката који захтевају адаптацију.

ИРЛ која бораве и у другим деловима Србије имају могућност да се за наведене врсте повољних микро кредита обрате регионалним канцеларијама ФМР које се поред Краљева налазе у Београду, Нишу и Ужицу.

Бојан Ђирковић, ЈУГ Краљево

ФОНД ЗА МИКРО РАЗВОЈ

ФМР је непрофитна организација, формално организована као удружење грађана. ФМР је регистрован у јануару 2001. године и организација је са најдужом традицијом у микрофинансирању у Србији.

Поред главне канцеларије у Београду, ФМР има две регионалне канцеларије у Нишу и Ужицу и поред њих још седам локалних канцеларија у: Крагујевцу, Крушевцу, Јагодини, Краљеву, Чачку, Новој Вароши и Врњачкој Бањи. Службеници ФМР такође раде у следећим општинама: Ариље, Чајетина, Лесковац, Пожега, Трстеник, Ваљево и Златибор.

Од покретања микро кредитног програма ФМР је подржао 12.630 малих бизниса, у износу од око 18.150.000 . Само у 2008. години, ФМР је финансирао 1.433 клијента у вредности од 2.609.420 .

Резултат финансираних пословних активности указује да је креирано и задржано 2.214 samozапослења/запослења у 2008. години.

Главна канцеларија:

Београд, Светозара Марковића бр. 17
Тел/факс: +381 11/3030-667; 3030-669
E-mail: office@mdf.org.rs

Регионалне канцеларије:

Ниш, Цара Душана 52
Тел/факс: +381 18 526312; 526313
E-mail: mdfnis@sbb.rs

Ужице, Немањина 52,
Тел/факс: +381 31 513666; 510278; 510678
E-mail: mdf.ue@eunet.rs

Краљево, Обилићева 34
Тел/факс: +381 36 311294, +381 36 328-445
E-mail: mdf.kv@eunet.rs

ХОДОЧАШЋЕ ВИСОКИМ ДЕЧАНИМА И ПРИЗРЕНУ, ЦАРСКОМ ГРАДУ - СРПСКОМ ЈЕРУСАЛИМУ

У МЕТОХИЈИ НА ВАСКРС

Први пут након 1999. године, Призренцима се, захваљујући финансијској подршци Министарства за Косово и Метохију, пружила прилика да на просјорима Косова и Метохије, обележе највећи хришћански празник. Пут до Призрена водио је преко манастира Високи Дечани где су Призренци имали несвакидашњу прилику да се поклоне и целивају мошти Светиога краља Стефана Дечанскога, а након тога присуствују свеноћном бдењу и литургији до раних јутарњих сајти. Осим Призренаца, литургији је присуствовало и стоишњак верника из повраћеничких села и тридесетак припадника КФОР-а.

Пригрљени топлином манастира, величанственом службом монаха, поред моштију Стефана Дечанскога, многи од Призренаца су, у свитање, примили причест, а након васкршњег послужења, група од педесетак расељених, предвођена представницима удружења "Свети Спас", кренула је пут Призрена. Многи међу путницима по први пут од 1999. године.

април 2011.

ПРИЧЕСТ У ХРАМУ СВЕТОГ ЂОРЂА

Саборна црква светог Ђорђа у Призрену од егзодуса Срба није са својим верницима прославила велики хришћански празник Васкрс. Обновљена, након мартовског погрома 2004. године, величанствена светковина стоји у центру Призрена, чувана од стране полиције, без звука звона, иконостаса и људи. Стоји и чека. Чекају Дечани, Грачаница, Пећка Патријаршија, чека свака мала и велика светковина на Косову и Метохији.

А ми бисмо, као што Десанка Максимовић пева: "Грачанице, да си нам бар јабука, да те можемо ставити у недра и загрејати студену од старости, да нам бар пољима око тебе нису предака дивних расејане кости", понели је у своја недра; "да друга рука крај тебе траву не плеви да ти ране не ходају по паперти", и у "Каленићку порту је пренели".

Након поноћне литургије коју дочекасмо у манастиру Дечани, време је стало за нас. Испуњени благошћу и миром у раним јутарњим часовима нашли смо се на вратима Саборне цркве свети Ђорђе у Призрену. Били смо у свом граду, у својој цркви, где смо рођени и крштени. Поред Призренаца на ускрашњој служби су

дошли верници из Дечана, Жача, Брезовице и околних села. Међу њима је било и пуно деце, од којих је најмлађе имало само четири месеца. Призренци су се након 12 година поново причестили у својој цркви.

И поред непроспаване ноћи на лицима се видео само осмех. Ми, који се годинама нисмо видели, поздрављали смо једно другог са ХРИСТОС ВАСКРЕСЕ! ВАИСТИНУ ВАСКРЕСЕ! Посебну драг представљала је чињеница да литургију и причест служи епископ рашко-призренски Теодосије, уз саслужење монаштва и свештенства Епархије.

ЧЕСТИТКЕ И ОД СТАРИХ КОМШИЈА

Пријатно нас је изненадило то што су нам, случајни пролазници, наше старе комшије, Турци, Албанци и остали, сасвим искрено честитали празник и зажелели да се вратимо и наставимо живот у граду. Навикли су и они на васкршње јаје које смо им као комшије даривали.

Међу верницима је тога дана било много оних који су први пут после 12 година од прогонства у свом граду, као и оних који никада нису крочили на свету косовску земљу, али је њихова жеља била јача од страха.

“По први пут сам после 12 година, након избеглиштва, кренула на Косово и Метохију. Повод је био диван, присуство Васкршњој литургији у манастиру Дечани и Саборној цркви св. Ђорђа у Призрену. После дужег путовања из Београда преко Крагујевца и Краљева, где смо преузели путнике, у касне сате, стигли смо у манастир Дечане. Дочекали су нас љубазни монаси топлим чајем и кафом. У поноћ је почела служба. Умор од путовања је за час нестao. Наша лица су блистала у тами манастира осветљеног свећама, чинило се као да смо пронашли дуго тражени мир, после свих ових година.

Причестила сам се после много година на светој српској земљи, поред моштију Стефана Дечанског. У јутарњим сатима, после 12 година, крочила сам на калдрму Шадрвана, поново сам у граду где сам рођена. И поред великог узбуђења нисам осетила Анимус (дух, топлину и љубав) коју је град раније имао за све, без обзира како се звао и које вере био. Несвакидашњи догађај је употпунила посета манастиру Св. Архангела где је на нас посебан утисак оставио пријем старешине манастира, игумана, **оца Михајла**”, с пуно емоција прича **Љиљана Башић**, рођена у Призрену где је живела до јуна 1999. године.

ДОЋИ ЋЕМО ПОНОВО

Своје импресије овим “ходочашћем”, нису могли да не изнесу ни они, који само на први поглед немају никакву везу са овим крајем.

“Уочи Васкрса, кренула сам са групом људи расе-

љених са Косова и Метохије, на дуго планирани обилазак светиња, који себи нисам другачије могла да приуштим. У друштву Призренаца путовање до манастира Високи Дечани је било пријатно, а стигли смо непосредно пред литургију. Стари манастир где почивају мошти Стефана Дечанског одушевио ме је лепотом и миром који је ширио око себе. У раним јутарњим сатима у Призрену нас је дочекала прелепа црква, за коју нисам до тада знала, и одушевила ме је својом грандиозношћу. Жао ми је што је нисам обишла пре рушења од стране вандала, у време када је била ислукана иконописом, јер бих тек тада могла уживати у њеном прекрасном изгледу. После службе у цркви и освежења, обишли смо и стари Душанов град, на чијим рушевинама је, по ко зна који пут поново изникao манастир Светих Архангела. Срећна сам што сам на Косову и Метохији обишла светиње и дочекала Васкрс у лепом граду Призрену. Изненађена сам добром организаци-

јом и са пуно лепих утисака дуго ћу памтити ово путовање”, износи нам своје утиске **Весна Богуновић**, рођена у Книну, а од шесте године живи у Београду.

После обиласка манастира Светих Архангела, и православног гробља кренули смо пут наших нових боравака, пуни утисака, испуњени надом у боље дане. Нисмо иза себе затворили врата и поново ћемо доћи до наших светковина, јер као што песник рече:

*“Ми смо се привикли клети у тебе
Твоја звона туку ко срца предака”.*

Текст: **Александра М.**

Фото: **Анђела М.**

Слободан Баџић...

... и Љубомир Рајић.

Будисавци...

У посети:

... Дуђе Њиве.

„Невидљиви“...

Позоришна представа:

... и они који их виде. (стр. 28) →

Фото: Златко Маврић, Горан Томић и Жељко Ђекић

У РОМСКОМ НАСЕЉУ У ЗЕМУНУ ОДРЖАНА ЈЕ ИНТЕРАКТИВНА ПОЗОРИШНА ПРЕДСТАВА

НЕВИДЉИВИ

UNHCR заједно са Праксисом, спроводи информативну кампању која има за циљ да подигне ниво свесности, едукује и информише РАЕ заједнице, као и да локалним и централним властима, али и домаћем становништву генерално укаже на пошребу и важност уписа у матичне књиге рођених и поседовања личних докумената, на неопходности рекулсања закона у тој области, поједносављења административних процедура, али и већег разумевања надлежних органа за специфичности ситуације, културолошке разлике и тежаке услове у којима Роми живе.

“У склопу пројекта осмишљена је представа “Невидљиви” која се бави питањем људи који не поседују лична документа, односно људи који су невидљиви пред законом и који самим тим немају приступ основним правима. Постоје две верзије представе, једна је за ромску заједницу и њу гледамо да углавном изводимо што ближе ромским насељима или у самом насељу. Ту играмо првенствено за људе који имају тај проблем, који не поседују документа. Дајемо информације. Представа је интерактивна и обично долазе људи из Праксиса и на лицу места успевамо да дајемо информације и разрешавамо разне случајеве. Друга верзија представе је промотивна варијанта коју играмо за ширу јавност. За грађанство, за представнике НВО сектора, и институција и ту је идеја да пробамо да укажемо на овај проблем генерално и да информишемо јавности и исто тако да ако је икако могуће, покренемо људе на акцију. Нарочито представнике институција које могу нешто да учине по том питању како би се олакшале процедуре за добијање личних докумената”, истакла је **Вера Ерац**, уз **Милену Павловић**, редитељка ове представе.

“Праксис је извршни партнер UNHCR и наш тим посећује све ове представе, којих укупно треба да се одржи четрнаест, јер се дешава да се посетиоци идентификују са лицима из представе и по њеном завршетку обрате нам се за конкретну помоћ. Данас сте и сами били сведоци такве ситуације”, рекла нам је **Ивана Станковић**, координаторка овог пројекта.

Глумци, углавном из ромске популације, одлично су се уклопили у ову представу, а нешто више о њој писаћемо у наредном броју УНИЈА УНФО.

Текст и фото: **Ж. Ђекић**

Чланице Уније

Божур – Смедеревска Паланка, Француска 20, тел: 026/313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије – Београд, Скадарска 40а/II, тел: 011/275-4436, e-mail: gkim@eunet.rs, www.glaskim.rs

Завичај за повратак – Крагујевац, др Јована Ристића 212, тел: 034/387-714, e-mail: zavico@infosky.net

Југ – Краљево, др Љубинка Ђорђевића 31, тел: 036/320-430, e-mail: agrkovic@yahoo.com, aleksandargrkovic@unijakm.org

Свети Никола – Луја Адамича 26 Д, Нови Београд, Тел/факс: 011/26-06-930, e-mail: svnikola@sctnet.yu

Свети Спас – Београд, Балканска 25, тел: 011/2686-161, e-mail: svetispas@eunet.rs, www.svetispas.org

Срећна породица – Ниш, ТПЦ Калча ламела Д, I спрат, бр. 121, тел: 018/290-066, e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Унија – Канцеларија у Београду – Крунска 15, тел: 011/324-5410, 323-1005, 303-5392; Факс: 303-5393
e-mail: unijakm@eunet.rs, www.unijakm.org

Унија М – Грачаница бб, Приштина, +381(0)38 227 987, +381(0)62 518 108, +377(0)44 897-578,
e-mail: program@unijamkosovo.org, programunijam@yahoo.com

УНИЈА ИНФО – Главни и одговорни уредник: **Желько Ђекић**; Уређивачки одбор: **Златко Маврић** (председник), **Весна Петковић**, **Радмила Вулићевић** и **Богдан Меанџија** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **Горан Томић**
Адреса редакције: Крунска 15, 11000 Београд, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.rs
Штампа: “Maxima Graf”, Петроварадин; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153